

HOE BIJVRIENDELIJK IS JOUW TUINWINKEL?

Hoe duurzaam is de groenbranche inmiddels? In tuinwinkels struikel je tegenwoordig over de insectenhoeven en bijvriendelijke plantjes. Maar is er echt iets veranderd sinds onze rapporten over gifgebruik in de sierteelt? Greenpeace zocht het uit en presenteert hier het resultaat: een 'duurzame' scorelijst van tuincentra en doe-het-zelfzaken.

©Nils Schoonhoven/Greenpeace

Tuincentra en doe-het-zelfzaken reageerden in 2014 'not amused' op twee Greenpeace-rapporten. Tientallen planten en bloembollen, gekocht in Nederlands grootste tuincentra, bleken boordevol bestrijdingsmiddelen te zitten die giftig zijn voor bijen en andere organismen. De tuinsector beloofde beterschap: meer aandacht voor duurzaamheid.

Een half jaar later wil Greenpeace weten hoe het staat met die belofte. We vroegen het aan negen grote ketens in een uitvoerige brief: verkopen jullie echt minder schadelijke pesticiden? Worden klanten voorgelicht over alternatieven, liggen er biologische producten in de schappen – en zo ja, hoeveel dan?

Helaas, Greenpeace kreeg geen antwoord van de tuincentra en doe-het-zelfzaken. Uiteindelijk lieten zij hun branche-organisaties reageren, Tuinbranche Nederland en de Raad Nederlandse Detailhandel. Maar ook van die reactie werden we niet veel wijzer: de organisaties gingen niet in op onze vragen.

ONZE EIGEN INSPECTEURS

Daarom gingen we zelf op onderzoek uit. Onze vrijwilliger stapten tussen 1 april en 20 mei 47 winkels van de aangeschreven ketens binnen, met een heldere vragenlijst (www.bit.ly/vragenlijst_bijen) onder de arm. Hun speur- en telwerk levert een treurigstemmend resultaat op: veel ketens zijn nog steeds verre van duurzaam. Maar er zijn ook hoopgevende lichtpuntjes van winkels die echt groene initiatieven nemen.

DE SCORES

Wat betekent deze scorelijst? Hieronder zie je wat onze vrijwilligers in de winkels aantreffen en waarom Greenpeace juist deze zaken belangrijk vindt.

	1. glyfosaat (o.a. Roundup)	2. bijengif	3. biologische producten	4. voorlichting alternatieven	5. actief voor minder gif in teelt
	☹️	☹️☹️	☹️	☹️	☹️
	☹️☹️	☹️☹️	☹️	☹️☹️	☹️
	☹️☹️	☹️☹️	☹️☹️	☹️	☹️☹️
	😊	☹️☹️	😊	😊	☹️☹️
	☹️	☹️☹️	☹️	☹️	☹️
	☹️	☹️☹️	😊	☹️	☹️
	😊	☹️☹️	☹️	☹️☹️	☹️☹️
	☹️☹️	☹️☹️	☹️☹️	☹️	☹️☹️
	☹️	☹️	☹️☹️	☹️	☹️

1. VERKOOPT DE WINKEL ONKRUIDBESTRIJDINGS-MIDDELEN MET GLYFOSAAT?

- Hoera voor Intratuin en Praxis. Bij deze winkels vonden we geen enkel glyfosaathoudend middel. Maar op Praxis rust nog wel een smetje: moederconcern Maxeda DIY Group verkoopt in bouwketen Formido nog gewoon glyfosaat.
- Ranzijn (in mei 2014) en Groenrijk (in september 2014) beloofden dat ze zouden stoppen met de inkoop van glyfosaathoudende middelen. Zodra de schappen leeg zijn, worden ze niet aangevuld. Toch vonden we respectievelijk een jaar en een half jaar later nog Bayer Clear Up met glyfosaat in vier van de acht onderzochte filialen.
- Hornbach kwam kort voor de publicatie van onze scorelijst met een aangename verrassing: op 9 juni kondigde het bedrijf aan per 1 september 2015 alle glyfosaat uit de schappen te halen.
- In de winkels van de andere ketens staan Bayer Clear Up en Roundup van Monsanto nog gewoon volop in de schappen.

1. glyfosaat (o.a. Roundup)	
	
	
	
	
	
	
	
	
	

2. VERKOOPT DE WINKEL PESTICIDEN DIE SCHADELIJK ZIJN VOOR BIJEN?

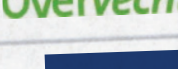

Helaas: alle ketens verkopen deze bijendodende middelen. We vonden Calypso (met thiacloprid, een neonicotinoïde), Karate en Natria Insecten Pyrethrum.

2. bijengif	
	
	
	
	
	
	
	
	
	

3. VERKOOPT DE WINKEL BIOLOGISCHE PLANTEN EN ZADEN?

- De voorraad biologische tuinproducten blijkt armetierig in de meeste winkels. Bij Gamma en Praxis was nauwelijks iets biologisch te vinden.
- Alleen bij Intratuin, Overvecht en Ranzijn troffen we een aardige hoeveelheid biologische zaden, kruiden en planten aan.

3. biologische producten	
	
	
	
	
	
	
	
	
	

4. voorlichting alternatieven	
	
	
	
	
	
	
	
	
	

4. KRIJGT DE KLANT VOORLICHTING OVER ALTERNATIEVEN VOOR PESTICIDEN?

Veel winkels verwijzen naar een foldertje van de brancheorganisatie over plaagbestrijding. Maar daarin staan nauwelijks alternatieven voor chemische bestrijdingsmiddelen. Een aantal winkels laat zien hoe het ook kan:

- Intratuin legt op haar website uit hoe je plagen op een natuurlijke manier kunt bestrijden. Intratuin Amsterdam organiseerde bijvoorbeeld een voorlichtingsworkshop over biologische bestrijding.
- Verschillende vestigingen van Groenrijk organiseren workshops over wormencompost voor een gezonde bodem. Dat is een goede basis voor gezonde planten die geen bestrijdingsmiddelen nodig hebben.
- In de klantenfolder en op de website van Praxis ageert Lodewijk Hoekstra tegen glyfosaat en wijst hij klanten op alternatieve manieren om onkruid te bestrijden.

5. PROBEERT DE KETEN ACTIEF HET PESTICIDENGE- BRUIK ONDER KWEKERS TE VERMINDEREN?

- Ook hier springt Intratuin er positief uit. De tuincentra-
keten wil het pesticidengebruik in de hele sierteeltsector
terugdringen, zo liet ze eind 2014 weten. En in 2020
moeten alle planten bij Intratuin vrij zijn van de negen
pesticiden die schadelijk zijn voor bijen. Vanaf
1 september 2015 verkopen de winkels van Intratuin
alleen nog maar ecologische gewasbeschermings-
middelen, zo belooft het bedrijf.
- Praxis is nummer 1 onder de doe-het-zelfzaken.
De bouw- en tuinketen volgde Intratuin in februari
van dit jaar. Praxis beloofde óók binnen zes jaar geen
planten meer te verkopen met pesticiden die schadelijk
zijn voor bijen.
- Hornbach is onderdeel van een Duits concern dat per
1 januari 2016 geen neonicotinoïden meer accepteert
bij de teelt van zijn planten. Maar hoe het bedrijf dat
garandeert, is nog vaag.
- Ranzijn ging niet zo ver als Intratuin en Praxis.
De keten vroeg haar kwekers in een brief om minder
pesticiden te gebruiken.

5. actief voor minder gif in teelt	
	
	
	
	
	
	
	
	
	

DE ACHTERGROND

1. ALTERNATIEVEN VOOR GLYFOSAAT

Het onkruidmiddel glyfosaat ligt al jaren onder vuur vanwege de schadelijkheid voor mens en milieu. Volgens een recent rapport van de Wereldgezondheidsorganisatie is de stof waarschijnlijk kankerverwekkend (www.bit.ly/risicos_roundup) & (www.bit.ly/risicos_glyfosaat). Drinkwaterbedrijven kunnen glyfosaat alleen tegen hoge kosten uit ons drinkwater houden en hebben al vaak gevraagd om met de pesticide te stoppen. Vanaf 2016 is het voor particulieren verboden glyfosaat te gebruiken op verhardingen, maar dat is nauwelijks te controleren. Daarom roept staatssecretaris Mansveld bedrijven op de verkoop terug te dringen.

Alternatieven voor glyfosaat zijn ruim voorhanden. Goed schoffelen, onkruidborstels, voegenkrabbers, bodembedekkers, worteldoeken, heet water, afbranden... De particuliere tuinier heeft voldoende keuze. Ook voor grootschalig onkruidbeheer is gif niet nodig: een derde van de Nederlandse gemeenten beheerst haar onkruid zonder glyfosaat.

In deze middelen zit glyfosaat: Roundup (Monsanto), Clear Up (Bayer), Resolva (Syngenta) en HG Onkruidweg.

2. BESTRIJDINGSMIDDELEN DIE BIJEN DODEN

Tuincentra en doe-het-zelfzaken verkopen verschillende middelen met de beruchte neonicotinoïden. Hoe schadelijk deze insecticiden zijn voor bijen en andere bestuivers, werd afgelopen april nog eens bevestigd door de Europese Academie van Wetenschappen (www.bit.ly/consequenties_neonics). Ook insecten als zweefvliegen die helpen bij een natuurlijke plaagbeheersing in de landbouw zijn het slachtoffer van deze gifstoffen.

In deze middelen zitten bijendodende pesticiden: Calypso (Bayer), Karate (Syngenta) en Natria Insecten Pyrethrum (Bayer).

3. NOODZAKELIJK: PROMOTIE VAN BIOLOGISCHE PRODUCTEN

Steeds meer telers en kwekers kiezen voor biologisch. Zij steken hun nek uit voor een betere toekomst. Er zijn nog veel meer telers die voor biologisch zouden willen kiezen. Maar zij wachten op winkelketens die een fatsoenlijke prijs willen betalen voor hun biologische planten en bollen. Winkelketens die deze producten prominent in de schappen zetten en er een verhaal bij vertellen over de betekenis van duurzaam telen. Zo zouden retailers het verschil kunnen maken voor de groei van een duurzame kwekerijsector.

4. CONSUMENTEN WILLEN EEN ALTERNATIEF

Mensen weten vaak niet welke bestrijdingsmiddelen schadelijk zijn voor bijen. Of ze kennen de alternatieven niet: hoe kunnen ze hun onkruid of plaagbeestjes zonder gif bestrijden? Tuincentra en doe-het-zelfzaken zouden hun klanten daarover goed moet voorlichten. Niet alleen als een klant erom vraagt, maar standaard – omdat de keten dit belangrijk vindt.

5. HET BELANG VAN EEN DUURZAME KWEKSECTOR

De land- en tuinbouwsector is dé grootgebruiker van pesticiden die schadelijk zijn voor bijen en hommels. (Ter vergelijking: particulieren gebruiken slechts 1 procent van wat er in de landbouw aan pesticiden omgaat.) Daarom kunnen we de grootste milieuwinst boeken door het pesticidengebruik in de landbouw te verminderen. De tuinbranche kan hierin een belangrijke rol spelen als ze duurzame kwekers voorrang geeft en aan alle kwekers duidelijk maakt dat hun winkels in de toekomst gifvrij zullen zijn.

Tuinbranche Nederland: vage uitspraken en business as usual

De tuinbranche slaat zichzelf graag openlijk op de borst vanwege haar 'duurzame beleid'. De tuinondernemers weten dat bijvriendelijk goed verkoopt. Dus staan de kleurige tuinfolders vol insectenhôtels en bijvriendelijke plantjes. Maar in werkelijkheid zijn de gifplantjes en bijdodende pesticiden nooit uit de schappen van veel tuincentra en doe-het-zelfzaken verdwenen.

De tuinbranche wuift alle risico's en bezwaren weg. 'Een verbod op particuliere gewasbeschermingsmiddelen zal niet het gewenste resultaat voor de verduurzaming leveren. Alternatieven zijn er veelal niet, zijn minder effectief of kosten zodanig veel tijd of geld dat een consument die naar alle waarschijnlijkheid niet zal benutten', beweert Tuinbranche Nederland op zijn website. Dat dit onzin is, tonen voorlopers als Intratuin en Praxis aan. Zij bieden wel alternatieve middelen én methoden aan om plagen te bestrijden.

Wil Tuinbranche Nederland eigenlijk wel verduurzamen? Mogelijk, maar het tempo ligt in elk geval te laag. Misschien ook niet zo gek, als je weet dat pesticidenfabrikanten als Bayer lid zijn van deze brancheorganisatie. Volgens Tuinbranche Nederland is de sector 'al zeer actief bezig' en is 'reductie en duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen' een speerpunt. Maar op de vraag van Greenpeace naar cijfers die deze reductie onderbouwen, geeft de organisatie geen antwoord. Het goede nieuws is wel dat de Tuinbranche de folder Bestrijding volgens het Boekje (www.bestrijdingvolgenshetboekje.nl) inmiddels heeft aangepast en nu meer aandacht geeft aan alternatieven voor chemische middelen.

©Fred Dott/GP

©Francesco Alesi/Greenpeace

CONCLUSIE

Intratuin nam het voortouw in de tuinmarkt, al snel gevolgd door Praxis. Aarzelend zetten ook Ranzijn, Hornbach en Groenrijk wat duurzame stapjes. Maar verder blijft de sector hopeloos achter. Welkoop, Gamma en Karwei laten de bijen in de steek. Overvecht, dat vorig jaar nog bijengif uit de schappen wilde halen, behoort inmiddels weer tot de achterhoede.

Supermarkten in Nederland geven het goede voorbeeld met een keur aan duurzame voedselproducten. Alle grote Duitse ketens, zoals Hammer, Hagebau en Obi accepteren vanaf 2016 niet meer dat hun kwekers de zeven beruchtste bijendodende pesticiden gebruiken. Daaraan zou de Nederlandse tuinbranche zich moeten spiegelen.

De Franse keten Botanic laat zien hoe het ook kan. Dit bedrijf organiseert elk jaar een inzamelingsactie van oude pesticiden. Wie zijn giftige bestrijdingsmiddelen inlevert, krijgt een kortingsbon cadeau voor biologische producten.

Er is dus nog veel werk aan de winkel voor de tuincentra en doe-het-zelfketens. En voor jou als consument! Hoe meer klanten vragen om duurzame producten, hoe eerder de groenbranche én de sierteeltechten groen zullen zijn.

DUURZAME KWEKERS EN WINKELS

Planten kun je ook kopen op stekjesmarkten. Of ruil ze met je burens! En je kunt terecht bij duurzame pioniers: kwekers en winkels die niet zijn aangesloten bij grote ketens, maar wel de trend zetten richting duurzame teelt.

Hier vind je leuke adresjes:

- Facebookgroep (www.bitly/biokwekers_facebook)
- Wilde weelde (www.wildeweelde.org)
- Spullen delen (www.spullendelennl)
- Zaaigoed (www.zaadgoed.nl)

ZELF BIJVRIENDELIJK AAN DE SLAG IN JE TUIN?

Hier vind je tips voor ecologisch tuinieren:

- Bijentips van Greenpeace (www.greenpeace.nl/bijentips)
- AVVN, de landelijke organisatie voor hobbytuinders (www.avvnnl/natuurlijk-tuinieren)
- Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren (www.velt.nu/ecologisch-leven-je-tuin)
- Tips voor natuurlijke plaagbeheersing (www.bitly/natuurlijke_plaagbeheersing)

COLOFON

©Greenpeace, juni 2015

Tekst: Kees Kodde, Michiel van Geelen

Redactie: Jacqueline Schuiling tekst & communicatie

Vormgeving: arntwork.com

Deze publicatie kwam mede tot stand dankzij de vrijwilligers van Greenpeace en Milieudefensie: Liselotte, Anne, Romana, Kees, Pauline, Sylvia, Riemer, Nicole, Astrid, Joep, Christie, Ciaran, Yoo, Nina, Robert, Patrick, Clint, Steyn, Sien, Michael, Annemiek, Hielko, Ronald, Kawire, Kees, Anne, Brigitte, Michel, Paulien, Wolf en Marie.